

Çocuk Koruma Sistemi Kapsamında Danışmanlık Tedbiri Uygulama Dosyalarının ve Uygulayıcı Deneyimlerinin Değerlendirilmesi

Hakan KARAMAN
Milli Eğitim Bakanlığı
hakankaraman89@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0002-7207-2527
Faruk Caner YAM
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
farukcaner.yam@gop.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-8392-9576

Araştırma Makalesi	DOI: 10.31592/aeusbed.1670914
Geliş Tarihi: 06.04.2025	Kabul Tarihi: 28.11.2025

Atıf Bilgisi

Karaman, H. ve Yam, F.C. (2025). Çocuk koruma sistemi kapsamında danışmanlık tedbiri uygulama dosyalarının ve uygulayıcı deneyimlerinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 831-850.

ÖZ

Danışmanlık tedbiri uygulamaları, Türkiye’de 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında, suça sürüklenen veya korunma ihtiyacı olan çocuklar ve ailelerine yönelik olarak yürütülmektedir. Bu uygulamalar ile çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını desteklemek ve ebeveynlere çocuk yetiştirme konusunda rehberlik etmek amaçlanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, danışmanlık tedbirlerinin Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde mevzuata uygun biçimde uygulanıp uygulanmadığını süreç, nitelik ve sonuç odaklı olarak incelemektir. Araştırma keşfedici ardışık karma desenle yürütülmüş olup, ilk olarak bir rehberlik ve araştırma merkezinde yer alan 40 danışmanlık tedbiri dosyası analiz edilmiştir. Ardından aynı bölgede danışmanlık tedbiri uygulama deneyimi olan 60 psikolojik danışmandan anket yoluyla veri toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz teknikleriyle değerlendirilmiştir. Bulgulara göre, dosyaların %80’inde danışmanlık tedbiri kararları mevzuata uygun şekilde uygulanamamıştır. En yaygın engel (%46.87), çocuğa veya aileye ulaşamamasıdır. Mahkeme kararlarının uygulayıcılara ortalama ulaşma süresi 81 gündür. Psikolojik danışmanların %53.3’ü görevlerini mevzuata uygun şekilde tamamlayamadıklarını, %54.4’ü ise çocuk/aileye ulaşamamanın süreci aksattığını belirtmiştir. Ayrıca, danışmanların %78.3’ü çocuk ve ailelerin motivasyonunun düşük olduğunu, %63.3’ü kendilerinin de bu göreve düşük motivasyonla yaklaştığını ve %55’i uygulamaların faydasız olduğunu düşünmektedir. Sonuç olarak, danışmanlık tedbiri uygulamalarının istenilen etkiye ulaşmadığı görülmektedir. Hem hizmet alanların hem de uygulayıcıların sürece katılımı artırılmadıkça, mevcut sorunların devam edeceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk koruma kanunu, danışmanlık tedbiri, psikolojik danışman.

Evaluation of Counseling Measure Case Files and Practitioner Experiences within the Child Protection System

ABSTRACT

Counseling measures in Turkey are implemented under the framework of Law No. 5395 on the Child Protection Act, targeting children in need of protection or those driven to delinquency, as well as their families. These practices aim to support the developmental needs of children and to guide parents in child-rearing. The main objective of this study is to examine whether the implementation of counseling measures within the Ministry of National Education is conducted in accordance with the relevant legislation, focusing on the process, quality, and outcomes. The research was designed using an exploratory sequential mixed-methods approach. First, 40 counseling measure case files from a local guidance and research center were analyzed. Subsequently, data were collected through a questionnaire administered to 60 psychological counselors in the same region who had prior experience with implementing counseling measures. The data were analyzed using descriptive techniques. Findings reveal that 80% of the counseling measures were not implemented in accordance with the legal framework. The most common barrier (46.87%) was the inability to reach the child or family. On average, it took 81 days for court decisions to reach the practitioners. Additionally, 53.3% of the counselors reported being unable to complete their duties in line with legal requirements, and 54.4% identified the inability to reach the child or the family, or their withdrawal from the process, as the primary obstacle. Furthermore, 78.3% of counselors indicated that the children and families involved had very low motivation, while 63.3% of the counselors themselves reported low motivation regarding the task. Moreover, 55% believed that the interventions provided little or no benefit to the recipients. In conclusion, the counseling measure implementations have largely failed to achieve the intended impact. Unless the participation of both recipients and practitioners is improved, the existing challenges are likely to persist.

Keywords: Child protection law, counseling measure, psychological counselor.

Giriş

Tarihsel süreç içerisinde yaşanan deneyimler sonucu insanlık küçülen, işlevselliği azalan ve parçalanmış ailelerin çocukları korumak adına tek başına yeterli olmadığını anlamıştır. Bu bağlamda yaygınlaşan sosyal devlet uygulamaları ise çocuğun korunması konusunda kamu gücünün ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur. Devletler, toplumsal refahı geliştirmek ve gelecek nesillere daha sağlıklı bir yaşam sunmak adına çeşitli çocuk koruma programları uygulamaktadırlar (Karataş, 2007). Çocuk koruma meselesine ulusal ve uluslararası yasal düzenlemeler açısından bakıldığında; 1989 yılında kabul edilen, 196 ülkenin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ile ülkemizde şu an yürürlükte olan 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) ve 2828 sayılı sosyal hizmetler kanunun payı büyüktür. Bu düzenlemelere göre devletler kendi ülkelerindeki korunmaya muhtaç çocuklar için uygun bakımı sağlamakla yükümlüdürler (Çetin ve Demirel, 2024).

ÇKK'da çocuk, daha erken yaşta ergin olsa bile 18 yaşını doldurmamış kişileri ifade etmektedir. Kanun bağlamında çocuk iki şekilde ele alınmıştır: *“1. Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu, 2. Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu”* ifade etmektedir (ÇKK, 2005).

Suçta sürüklenen veya korunma ihtiyacı olan çocuklar için alınacak birtakım yasal tedbirler bulunmaktadır. Bunlar ÇKK'da iki kategoriye ayrılmış olup *koruyucu* ve *destekleyici tedbirler* şeklinde ifade edilmiştir. Koruyucu tedbirler çocuğun geçici veya sürekli olarak devlet gözetiminde kurum bakımı altına alınmasıdır. Bu tedbirler ÇKK'da bakım ve barınma tedbirleri şeklinde ikiye ayrılmıştır. Destekleyici tedbirler ise çocuğun içinde bulunduğu aile ortamında yaşam koşullarının ve iyilik halinin devlet eliyle desteklenmesidir. Bu tedbirler ÇKK'da danışmanlık, eğitim ve sağlık tedbirleri şeklinde üçe ayrılmıştır. Korunma ihtiyacı olan veya Suça Sürüklenen Çocuklar (SSÇ) hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirler çocuk, aile veya asliye hukuk mahkemeleri tarafından verilebilir. Hakim çocuğun içinde bulunduğu durumu detaylı şekilde değerlendirerek bir ya da birden fazla koruyucu ve destekleyici tedbire hükmedebilir (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü [ÖRGM], 2023).

Bu çalışmanın ana konusunu oluşturan danışmanlık tedbiri ÇKK'da *“çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye yönelik tedbirdir”* şeklinde tanımlanmıştır. Mahkemeler tarafından verilen danışmanlık tedbiri kararlarını uygulama görevi ise ÇKK uyarınca; Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve yerel yönetimlere verilmiştir. Danışmanlık tedbiri kapsamında görevlendirilen uygulayıcı uzmanların (genelde sosyal hizmet uzmanları, psikolojik danışmanlar ve psikologlar) ihtiyaca göre çocukla en az 8 ve ailesi ile en az 4 oturum görüşme yapması beklenmektedir. Çocuğun 18 yaşını doldurması veya çocukla/aileyle ilgili hedeflenen iyilik haline ulaşılması ile danışmanlık tedbiri sona ermektedir (ÇKK, 2005; ÖRGM, 2023). MEB'de danışmanlık tedbiri uygulama sorumluluğu ise okul ve kurumlarda görev yapan psikolojik danışmanlara verilmiştir (ÖRGM, 2023). Çocuk ve ailenin korunması ve refahın sağlanmasında ilişki temelli, kişiye özel ve kapsamlı bir hizmet sunulmasının yararlı olacağı vurgulanmaktadır (McTavish, McKee, Tanaka ve MacMillan, 2022). Bu bakımdan danışmanlık tedbirinin çocuk koruma sisteminin önemli bir parçası olduğu söylenebilir.

Çocuklar yaşam içerisinde; bireysel, ailevi ve toplumsal etkenler ile kanunen suç sayılan davranışları yapmak marifetiyle SSÇ olabilmekte, çeşitli suçlara maruz kalıp mağduriyet yaşayabilmekte veya günlük yaşam koşulları onları risk altına atabilmektedir. Tüm bunlar adli açıdan ele alınması gereken ve çocuğun biyopsikososyal açıdan iyilik halinin desteklenmesini gerektiren konulardır. Çocuk öncelikle ailesi tarafından bakılıp korunmalı ve yetiştirilmelidir ancak ulusal ve uluslararası yasal düzenlemelerden doğan çocuk hukuku gereği lüzumu olan hallerde bakım, koruma

ve yetiştirme ödevini devletler yerine getirmekle yükümlüdür (Akyüz, 2024). Bu açıdan adli sisteme dahil olan çocukların onarıcı adalet ve tedavi seçeneklerinden yararlanmaları konusunda ruh sağlığı yaklaşımı önem arz etmektedir (Holloway, Cruise, Downs, Monahan ve Aalsma, 2017).

Danışmanlık tedbiri ise genel olarak devletin çocuk koruma misyonunun bir bileşeni şeklinde 2005 yılında ÇKK ile yürürlüğe giren ve halen ülkemizde yasal çerçevede aktif bir şekilde hizmet sunulan uygulama türüdür (ÇKK, 2005; ÖRGM, 2023). Mahkemeler SSÇ, istismar mağduru olan çocuklar veya sağlıklı gelişimi risk altında olduğu tespit edilen çocuklar için danışmanlık tedbiri kararı verebilmektedir. Bu karar ise ilgili kamu kurumlarına iletilerek çocuk ve ailesine yönelik; sağlıklı iletişim, öfke kontrolü, hayır diyebilme, akran zorbalığı ile baş etme becerileri, ihmal ve istismardan korunma ve madde bağımlılığını önleme gibi çok geniş bir yelpazede danışmanlık tedbiri hizmetleri sunulmaktadır (Karakuş ve Tekin, 2012; Türkmen ve Erükçü-Akbaş, 2021).

ÇKK gereğince uygulanan danışmanlık tedbiri aracılığıyla devlet tarafından hem çocukların suça sürüklenmesinin önlenmesi hem de mağduriyetlerinin giderilmesi amaçlanmaktadır. Çocuk refahına katkı sunmak ise toplumsal iyilik haline de olumlu yansıyacaktır. Bu kapsamda çocuk ve ailenin güçlendirilmesi ve işlevselliğinin artırılması amacıyla yapılan danışmanlık tedbiri uygulamalarının sağlıklı şekilde yerine getirilmesi büyük önem arz etmektedir. Ancak uygulamada birçok aksaklık olduğu belirtilmektedir. Uygulayıcının kurumundaki iş yükünün fazla olması, tedbir uygulama sürecinde diğer kurumlardan dönüt alınamaması, denetim eksikliği, çocuk ve ailenin danışmanlık tedbirinden yararlanma konusunda isteksiz olması ve kendilerini iletişime kapatmaları, uygulayıcının motivasyon eksikliği veya yalnız kalıp destek bulamaması gibi sorunlar sürece zarar vermektedir (Koç, 2024; Korkmaz, Demiryürek ve Akdemir, 2025). Yani risk altında bulunan çocuğun tespit edilmesi ve yasal tedbir alınması gerektiği kadar bu tedbir kararına dair uygulamaların izlenip denetlenmesi ve sonuçların nitelikli şekilde raporlanarak kanıta dayalı bilgiler elde edilmesi de hayati önem taşımaktadır. (İzci, 2021).

Danışmanlık tedbirine ilişkin uygulamalarda çeşitli aksaklıkların yaşandığı literatürde ele alınan konulardandır. Koç (2024), psikolojik danışmanların yaklaşık üçte birinin hazırladıkları plana uyum sağlayamadığını belirtirken, Günenç (2020) psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarının %42,3'ünün çocuk koruma tedbirlerini etkisiz bulduğunu ortaya koymuştur. Karaveli'nin (2024) sosyal hizmet alanında yaptığı nitel araştırmasında ise uygulayıcılar bazı dosyalarda danışmanlık hizmetinin hiç sunulamadığını belirtmişlerdir. Tekgöz-Obuz (2019) danışmanlık tedbirinde aile katılımının yetersizliği ve görüşme sayısındaki eksikliklere dikkat çekmiştir. Bağdat (2018) ise danışmanlık tedbiri uygulayıcıları üzerinde yaptığı araştırmada uygulamaların mevzuata uygun ve sağlıklı şekilde yürütülemediğini bildirmiştir.

Literatür taramasında yurtdışı araştırmalarında doğrudan danışmanlık tedbiri uygulamalarına dair bir veriye ulaşılamamış ancak bu çalışmanın konusuna en yakın anlamdaki uygulamaların denetimli serbestlik bağlamında araştırıldığı görülmüştür. Ancak denetimli serbestlik, danışmanlık tedbirinin tam karşılığı değildir ve ülkeden ülkeye farklı uygulamalar ile ele alınmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde denetimli serbestlik uygulamaları; anlamlı bir yardım, koruyuculuk ve rehabilitasyon amacına hizmet etmediği için eleştirilmektedir (Soung, 2022). Denetimli serbestlik kararlarının sık ihlal edildiği ise ön plana çıkan diğer bir konudur (Dir vd., 2021). İngiltere'de denetimli serbestlik uygulamaları gençleri suçlu bireyler olmaktan kurtarmak ve psikososyal destek sağlamak anlamında önemsenen bir konudur (Beckford, 2020). Almanya'da ise rehabilite etmeye odaklanan denetimli serbestlik uygulamalarının suç tekrarını önlemedeki önemi vurgulanmaktadır (Engel, Goerg ve Traxler 2022).

Çocuk koruma sisteminin bir bileşeni olarak danışmanlık tedbiri uygulamalarının amacı çocuk, aile ve toplum açısından suçluluğun önlenmesi ve eğitimsel-gelişimsel ihtiyaçların ihtiyaçların karşılanmasıdır. Hedeflenen kazanımlara gerçek manada ulaşılması için etkili bir danışmanlık tedbiri müdahalesi gerekmektedir. Bu araştırmanın önemi tam olarak bu bağlamda ortaya çıkmaktadır. Danışmanlık tedbiri kararlarının uygulama sürecinin aydınlatılması, mevcut tablonun ortaya konulması ve aksaklıklar var ise çözüm önerileri sunulması alan yazın ve uygulayıcılar için önem arz

etmektedir. Bu bağlamda çalışmamızın temel amacı mahkemeler tarafından verilen danışmanlık tedbiri kararlarının MEB uygulayıcıları tarafından nasıl yürütüldüğünün ortaya konulmasıdır. Temel amaç doğrultusunda bir taraftan danışmanlık tedbiri dosyaları içerik, uygulama süreci ve kararların yerine getirilip getirilmediği gibi faktörler açısından incelenecek diğer taraftan sahadaki psikolojik danışmanların bu konudaki uygulama deneyimleri ile yaşadıkları zorluklar ele alınacaktır. Böylelikle danışmanlık tedbiri uygulamalarına ilişkin nitelik, süreç ve sonuç odaklı verilerin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma karma araştırma modellerinden keşfedici ardışık desende tasarlanmıştır. Keşfedici ardışık karma araştırma modelinde araştırmacı ilk olarak nitel araştırma sürecini yürütür (Creswell, 2021). Daha sonra nitel araştırmanın bulgularından hareketle nicel araştırmayı gerçekleştirir. Son olarak nitel ve nicel araştırmalardan elde edilen bulgular bir araya getirilerek yorumlanır. Bu araştırmada danışmanlık tedbiri uygulamalarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında danışmanlık tedbiri uygulama dosyalarının içeriğini değerlendirmek için nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman inceleme yöntemi, yazılı dokümanların araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen kriterlere göre sistematik olarak analiz etmek için kullanılan nitel araştırma yöntemidir (Corbin ve Strauss, 2008). Doküman incelemede araştırmacı herhangi bir müdahale ve mülakat yapmadan daha önceden kayıt altına alınmış belgeleri değerlendirmeyi amaçlar. Doküman inceleme yönteminde araştırma belirli adımlar takip edilerek yapılmaktadır. Bu adımlar a) incelecek doküman için gerekli izinlerin alınması, b) dokümanlara ulaşılması, c) dâhil etme ve dışlama kriterlerinin belirlenmesi, d) dokümanı analiz etme, d) doküman analiz sonuçları raporlama ve e) doküman analiz sonuçlarını yorumlama şeklindedir (Bowen, 2009). Bu araştırmada da ilk olarak danışmanlık tedbiri uygulama dosyalarının incelenmesi için kurum yetkilisinden gerekli izinler alınmıştır. Ardından 66 adet danışmanlık tedbiri dosyasına ulaşılmış ancak 26 dosya eksik bilgi içerdiği için incelemeye dâhil edilmemiştir. Doküman incelemeye dâhil edilen danışmanlık tedbiri dosyaları belirlenen kriterlere göre incelenmiş, sonuçları raporlaştırılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın ikinci aşamasında psikolojik danışmanların danışmanlık tedbiri uygulamaları ile ilgili deneyimlerini tespit etmek için nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, herhangi bir durum ve olayla ilgili var olan durumu tespit etmek için kullanılan nicel araştırma desenlerinden biridir. Tarama modelinde amaç, herhangi bir durumu olduğu gibi betimlemek ve ortaya koymaktır. Tarama modelinde anketler, ölçekler veya kapalı uçlu sorular kullanılarak araştırmak istenilen durumun örneklemdeki sıklığı, varlığı-yokluğu, yoğunluğu veya örneklemdeki bireylerin deneyimleri, algıları, düşünceleri ve duyguları gibi değişkenler olduğu gibi betimlenir (Creswell ve Creswell, 2021). Bu çalışmada araştırmacılar tarafından bir anket geliştirilerek psikolojik danışmanların danışmanlık tedbiri uygulamalarına ilişkin deneyimlerini betimlemek amaçlanmıştır.

Çalışma Grubu

Nitel Araştırmanın Örneklemi

Doküman inceleme aşamasına Marmara Bölgesi'nde bir ilde yer alan Rehberlik ve Araştırma Merkezi'ndeki (RAM) danışmanlık tedbiri uygulama dosyaları dahil edilmiştir. Bu kurumdaki 2018-2023 yıllarına ait toplam 66 danışmanlık tedbiri uygulama dosyasına kurum yetkilisinin izni ile ulaşılmıştır. Araştırmanın amacına uygunluk ve araştırmaya dahil edilecek doküman kriterleri açısından yapılan ilk değerlendirme sonrasında fiziki ve elektronik kayıtlarında önemli eksiklikler olduğu tespit edilen 26 dosya inceleme sürecinden çıkarılmış ve doküman inceleme süreci 40 danışmanlık tedbiri uygulama dosyasıyla tamamlanmıştır. Araştırmaya konu olan dosyalarda yer alan çocukların yaş ortalaması 13.08 ± 6.24 dür. Dosyalara ait diğer sosyodemografik veriler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1

Dosya İncelemesine Dahil Edilen Öğrencilere Ait Sosyodemografik

		n	%
Cinsiyet	Kız	28	70
	Erkek	12	30
Danışmanlık tedbirine konu olan çocuğun yasal statüsü	SSÇ	9	22.5
	Mağdur Çocuk	21	52.5
	Korunma İhtiyacı Olan Çocuk	10	25
	Danışmanlık	21	52.5
Dosyaların mahkeme tarafından verilen tedbir türlerine göre dağılımı	Danışmanlık + Eğitim	6	15
	Danışmanlık + Sağlık	7	17.5
	Danışmanlık + Eğitim + Sağlık	5	12.5
	Danışmanlık + Eğitim + Sağlık + Bakım	1	2.5
Toplam		40	100

Nicel Araştırmanın Örneklemi

Nicel araştırma sürecinin katılımcıları ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme araştırmada ele alınan problem veya konu ile ilgili özellik veya deneyime sahip kişilerin araştırma örnekleme dahil edilmesini hedefler (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Bu araştırmada, doküman inceleme çalışmasının yapıldığı RAM'ın sorumluluk bölgesinde görev yapan ve danışmanlık tedbiri uygulama deneyimine sahip olan psikolojik danışmanlar çalışmanın hedef katılımcılarıdır. İlgili RAM sorumluluk bölgesindeki okul ve kurumlarda yaklaşık 150 psikolojik danışman bulunmaktadır. Bu çalışmadaki anket internet tabanlı hale çevrilerek psikolojik danışmanlara ulaştırılmıştır. Danışmanlık tedbiri uygulama deneyimi olan ve çalışmaya katılmakta gönüllü olanların çevrimiçi anketi yanıtlamaları istenmiştir. Ortalama bir ay kadar beklenmiş ve çevrimiçi ankete dönüş sağlayan 60 psikolojik danışman ile veri toplama aşaması tamamlanmıştır. Katılım sağlayan psikolojik danışmanların yaş ortalamaları 36.82 ± 8.41 ve mesleki deneyim süreleri yıl açısından ortalama 13.16 ± 8.23 'tür. Nicel araştırmanın çalışma grubuna ait diğer sosyo-demografik bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Betimsel Tarama Araştırmasına Katılan Psikolojik Danışmanlara Ait Bilgiler

		n	%
Cinsiyet	Kadın	42	70
	Erkek	18	30
Görev yapılan kurum	İlkokul	16	26.7
	Ortaokul	19	31.7
	Lise	16	26.7
	RAM	8	13.3
	Diğer	1	1.7
	Toplam	60	100

Veri Toplama Araçları**Nitel Veri Toplama Aracı - Danışmanlık Tedbiri Uygulama Dosyalarının İncelenmesi**

Araştırmanın nitel verileri, kurumda yer alan danışmanlık tedbiri dosyalarının fiziki ve elektronik kayıtları incelenerek elde edilmiştir.

Nicel Veri Toplama Aracı- Danışmanlık Tedbiri Uygulamalarına Yönelik Deneyimler Anketi

Araştırmacılar tarafından psikolojik danışmanların sosyodemografik bilgilerini ve danışmanlık tedbiri uygulamalarına ilişkin deneyimlerini belirlemek için 23 maddelik bir anket geliştirilerek nicel veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. Psikolojik danışmanların danışmanlık tedbiri uygulamalarına yönelik deneyimlerini değerlendirmek için hazırlanan anket maddeleri, danışmanlık tedbiri uygulama sürecindeki aşamalar ve yapılan faaliyetler dikkate alınarak geliştirilmiştir. Buna bağlı olarak her bir anket maddesi psikolojik danışmanların danışmanlık tedbiri uygulama süreçlerini göz önüne alarak yanıtlamalarını sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Etik kurul izni alındıktan sonra veri toplama sürecine geçilmiştir. Bu araştırma adli birtakım verileri barındırdığından dolayı ilgili kurumda bulunan danışmanlık tedbiri dosyaları incelenirken kurumsal ve kişisel gizliliği bozacak hiçbir bilgi analize dahil edilmemiş ve raporlanmamıştır. Doküman inceleme süresince yansız bir tutum benimsenmiş ve veriler araştırmanın amacına uygun olarak nesnel bir şekilde kaydedilmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında psikolojik danışmanların ankete katılımı ise gönüllülük ve gizlilik esası gözetilerek titizlikle yapılmış ve katılımcıların tanınmasına sebep olacak hiçbir kişisel bilgi onlardan talep edilmemiştir.

Araştırmanın ilk bölümünde doküman inceleme neticesinde elde edilen nitel veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analizde elde edilen nitel veriler, çalışmanın kavramsal yapısına uygun şekilde araştırmacı tarafından kurgulanan temalara göre analiz edilir ve veriler sistematik bir şekilde betimlenir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada da doküman inceleme yöntemi ile danışmanlık tedbiri uygulama dosyalarından elde edilen veriler, yasal mevzuata göre danışmanlık tedbiri uygulamalarında olması gereken aşamalara göre betimsel analiz yapılarak raporlaştırılmıştır. Araştırmanın nicel kısmında ise katılımcılara uygulanan danışmanlık tedbiri uygulamalarına yönelik anket verileri betimsel istatistikler (yüzdelik dağılım, ortalama, standart sapma) kullanılarak analiz edilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Bu araştırma, keşfedici ardışık karma desende tasarlanmış ve nitel boyutu olan bir araştırmadır. Nicel araştırmaların geçerlik ve güvenirlilik durumları metrik bulgularla desteklenmesine karşın nitel araştırmalar, bu konuda sınırlılıklar içermektedir. Bu sebeple ek başka koşulların sağlanması beklenir. Nitel araştırmada elde edilen verilerin güvenirliliğini desteklemek için veri toplama sürecinin, veri toplama araçlarının, örneklem grubu belirlenmesi sürecinin detaylı olarak açıklanması beklenmektedir (Marrow, 2005). Bu çalışmada da doküman analizine dahil edilen danışmanlık tedbiri uygulama dosyalarına nasıl ulaşıldığı ve nasıl analiz edildiği açık ve aşamalı bir şekilde paylaşılmıştır. Ayrıca nitel araştırmalarda çalışmanın güvenirliliği için araştırmacının yansız bir tutum benimsemesi gerektiği vurgulanmaktadır (Bowen, 2005). Bu çalışmada da dosya incelemesi sırasında araştırmacı, inceleme sonucu elde ettiği veriler dışında öznel bir yargıya varmamış ve tarafsız tutumunu tüm doküman inceleme süreci boyunca korumuştur. Hatta eksik bilgi barındıran dosyaları örneklem grubundan direkt olarak çıkarmıştır. Diğer açıdan nitel araştırmalarda güvenirlilik ve geçerliğin sağlanması için elde edilen verilerin sistematik bir şekilde kod ve temalara ayrılarak detaylandırılması beklenmektedir (Merriam ve Tisdell, 2016). Bu çalışmada da danışmanlık tedbiri uygulama dosyaları doküman analizi yöntemi ile incelenmiş ve önceden kavramsal çerçevesi araştırmacı tarafından belirlenen temalara göre analiz edilmiştir. Bu bağlamda danışmanlık tedbirinin yasal mevzuatından yola çıkılarak; dosyanın içeriğine dair veriler, mahkeme kararı ve uygulayıcı arasında geçen süreler, tedbirin sağlıklı şekilde yerine getirilip getirilmediği ve uygulamada yaşanan sorunlar analiz edilmiştir.

Keşfedici ardışık desen olan bu çalışmada nitel bulgular elde edildikten sonra bu bulgular ışığında “Danışmanlık Tedbiri Uygulamalarına Yönelik Deneyimler Anketi” oluşturulmuştur. Bu anket sayesinde nitel bulguların geçerlik ve güvenirlilikleri desteklenmiştir. Anket sonucunda psikolojik

danışmanlardan elde edilen saha deneyimi, gözlem ve algılarına dair bilgiler ile dosya incelemesine dair bilgilerin örtüşüp örtüşmediği belirlenmiştir.

Araştırma Etiği

Araştırma gerçekleştirilmeden önce doküman incelemesi ve saha araştırması yapılacak olan bölgedeki RAM Müdürlüğü'ne amacımız açıklanarak kurum mevzuatına uygun şekilde resmi izin alınmıştır. Daha sonra Bartın Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kuruluna başvuru yapılmış ve kurul tarafından yapılan inceleme sonucu (22.04.2024 tarih ve 2024-SBB-0226 sayılı yazı) onay belgesi alınmıştır.

Bulgular

Dosya İncelemesine Dair Bulgular

Araştırmaya dahil edilen danışmanlık tedbiri dosyalarının “içeriğine” yönelik yapılan inceleme sonucunda elde edilen bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

Danışmanlık Tedbiri Uygulanan Dosyaların İçeriğine Dair Bulgular

		n	%
Dosyada Sosyal İnceleme Raporu (SİR) bulunuyor mu?	Evet	31	77.5
	Hayır	9	22.5
Dosyada mahkeme kararı evrakı bulunuyor mu?	Evet	40	100
Dosyada kişiye ait adres bilgisi bulunuyor mu?	Evet	40	100
Dosyada bireye ulaşmak için telefon numarası var mı?	Evet	21	52.5
	Hayır	19	47.5
Toplam		40	100

Tablo 3 incelendiğinde dosyalarda mahkeme kararları ve adres bilgisi ile ilgili bir eksikliğin olmadığı ancak sosyal inceleme raporları ve iletişim kurmak için gerekli olan telefon numalarında eksik olan dosyaların olduğu görülmektedir.

Mahkeme kararı ve bu kararın uygulayıcıya ulaşması arasında geçen sürelerle dair önemli bulgular Tablo4’de sunulmuştur.

Tablo 4

Danışmanlık Tedbiri Uygulanan Dosyaların Mahkeme Kararı-Uygulayıcı Arasındaki Geçen Süreye Dair Bulgular

	N	Ort.	S.S.	Min.	Max.
Sosyal inceleme tarihi ve mahkeme tarihi arasındaki süre (gün)	40	32.33	50.52	0	255
Mahkeme kararının ve ilgili dosyaların İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü’ne (MEM) bildirilme süresi (gün)	40	21.98	36.52	0	227
İlçe MEM’in mahkeme kararını ve ilgili dosyaları tedbiri uygulamakla görevli kuruma ulaştırma süresi (gün)	40	58.28	95.39	0	402
Nihai olarak mahkeme kararı ile bu kararı uygulayacak uzman arasındaki süre (gün)	40	81	96.72	3	407

Danışmanlık tedbiri uygulamalarının fiilen gerçekleşmesi için mahkeme kararı bulunması ve bu kararın ÇKK’da zikredilen bir uygulayıcıya ulaştırılması gerekmektedir. Tablo 4’e göre mahkeme kararı İlçe MEM’e yaklaşık 22 günde ulaştırılmasına rağmen İlçe MEM’den uygulayıcı kuruma 58

günde gönderilmektedir. Nihai olarak mahkeme kararının uygulayıcı kuruma ulaştırılması ortalama 81 gün sürmektedir.

Mahkemeler tarafından verilen danışmanlık tedbiri kararlarının ilgili kurum tarafından uygulanıp uygulanmadığına dair bulgular ile uygulanamama sebeplerine dair bulgular Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5
Danışmanlık Tedbiri Uygulama Sonucuna Dair Bulgular

		n	%
Danışmanlık tedbiri mevzuata uygun şekilde yapılarak sonlandırılmış mı?	Evet	8	20
	Hayır	32	80
	Toplam	40	100
Danışmanlık tedbiri kararının yerine getirilememesinin sebepleri	Çocuğa/aileye ulaşılamaması	15	46.87
	Dosyanın kuruma ulaşması veya tedbir uygulanması sürecinde kişinin 18 yaşını doldurması	10	31.25
	Dosyanın başka kurumun sorumluluğunda olması	4	12.5
	Kişinin ve/veya ailesinin tedbir uygulamasını reddetmesi veya yarım bırakıp gelmemesi	3	9.37
	Toplam	32	100

Tablo 5'e göre danışmanlık tedbiri uygulanması amacıyla kuruma yönlendirilen kararların sadece %20'si mevzuata uygun şekilde yürütülüp sonlandırılmış, %80'ine ise ya hiç uygulama yapılamamış ya da bir sebepten ötürü yarım kalmıştır. Bunun başlıca sebebi ise çocuğa/aileye ulaşılamamasıdır. İkinci önemli sorun çocuğun süreçte 18 yaşını doldurması olarak görünmekte ise de bu durum ÇKK gereği gerçekleşmektedir.

Psikolojik Danışmanlara Yönelik Yapılan Ankete Ait Bulgular

Danışmanlık tedbiri uygulanması amacıyla psikolojik danışmanlara teslim edilen dosyaların içeriğine dair bulgular Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6
Psikolojik Danışmanların Danışmanlık Tedbiri Uygulamak Üzere Aldıkları Dosyaların İçeriklerine Dair Bulgular

		n	%
Danışmanlık tedbiri vakalarınızda gerekli evraklar (SİR, mahkeme kararı vb.) size tam olarak ulaşıyor mu?	Evet çoğunlukla eksiksiz şekilde geliyor	38	63.3
	Hayır çoğunlukla eksik şekilde geliyor	22	37.7
	Hiç bulunmuyor	7	11.7
Danışmanlık tedbiri uygulaması yapmanız için size teslim edilen dosyalarda çocuğa/aileye ulaşım için telefon numarası bulunuyor mu?	Yarı yarıya	30	50
	Çoğunda var	18	30
	Hepsinde var	5	8.3
	Toplam	60	100

Tablo 6'ya göre danışmanlık tedbiri görevlendirmesine dair evraklar psikolojik danışmanların %63.3'üne çoğunlukla eksik teslim ediliyor. Dosyaların %50'sinde ise telefon bulunmamaktadır.

Danışmanlık tedbiri uygulamak üzere evrakları teslim alan psikolojik danışmanların tedbire konu olan kişilere nasıl ulaşım sağladıkları ve ulaşamama durumunda nasıl bir çözüm bulduklarına dair bulgular Tablo 7'de bulunmaktadır.

Tablo 7

Psikolojik Danışmanların Danışmanlık Tedbiri Vakalarına Ulaşım Sağlama Biçimleri ve Sorun Çözme Yöntemleri

		n	%
Danışmanlık uygulamalarınız ve/veya ailesine sağlıyorsunuz.	Kurum telefonu	38	36.5
	Şahsi telefonum	20	19.2
	Adresine giderek	11	10.6
	Okul günlerinde rehberlik servisine davet etme	33	31.7
	Adresine davetiye göndererek	2	1.9
	Toplam	104	100
Danışmanlık tedbiri uygulama sürecinde hiç ulaşamadığınız veya yarıda kalan vakalar olduğunda neler yaparsınız?	İdareme yazılı bilgi veririm	34	50.75
	Polise bildiririm	8	11.94
	Sosyal hizmetlere bildiririm	14	20.90
	Adresine giderim	6	8.96
	Diğer	5	7.46
	Toplam	67	100

Tablo 7'ye göre psikolojik danışmanların %55.7'si çocuğa ve ailesine telefonla arayarak ulaşım sağlamaktadırlar. Çocuk ve aileye ulaşamaması halinde ise %50.75'i kurum idaresine yazılı bilgi vermeyi tercih etmektedirler.

Psikolojik danışmanların tedbir kararlarını mevzuata göre yürütüp sonlandırma oranları ile uygulama önündeki engellere dair bulgular Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8

Psikolojik Danışmanların Danışmanlık Tedbiri Uygulama Sonuçlarına Dair Bulgular

		n	%
Yapmış olduğunuz danışmanlık tedbiri uygulama görevlerini göz önüne aldığınızda süreci mevzuata uygun şekilde yürütme ve sonlandırma oranınız nedir?	Hepsi	2	3.3
	Çoğunluğu	26	43.3
	Yarı yarıya	15	25
	Az kısmı	9	15
	Hiçbiri	8	13.3
	Toplam	60	100
Danışmanlık tedbiri uygulama sürecini mevzuata uygun şekilde yürütme ve sonlandırmanıza engel olan durumlar nelerdir?	Kişiyi ulaşamaması	31	26.7
	Çocuğun-ailenin süreci yarıda bırakması	32	27.6
	Süreçte çocuğun 18 yaşını doldurması	13	11.2
	Süreçte başka adli olaylar yaşanması	1	.9
	Tayininin çıkması	10	8.6
	Çocuğun okul değişikliği yapması	22	19
	Diğer	7	6
	Toplam	116	100

Tablo 8'de psikolojik danışmanlar danışmanlık tedbiri görevlerinin %53.3'ü mevzuata uygun şekilde yürütüp sonlandıramadıklarını belirtmişlerdir. Uygulama önündeki en büyük engel ise %54.4 oranı ile çocuğa/aileye ulaşamaması veya çocuğun/ailenin süreci yarıda bırakmasıdır.

Psikolojik danışmanların danışmanlık tedbiri uygulama görevi konusunda bilgi ve yeterliliklerine dair algıları Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9

Psikolojik Danışmanların Danışmanlık Tedbiri Görevine Dair Bilgi ve Yeterliliklerine Dair Algıları

		n	%
Danışmanlık tedbiri uygulamaları hakkında eğitim aldınız mı?	Evet	51	85
	Hayır	9	15
Danışmanlık tedbiri uygulamalarına dair bütüncül anlamda bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?	Evet	50	83.3
	Hayır	10	16.7
Danışmanlık tedbiri vakalarında hangi kanun ve yönetmelikler kapsamında görev aldığınızı biliyor musunuz?	Evet	41	68.3
	Hayır	19	31.7
Danışmanlık tedbiri uygulama görevini yerine getirme konusunda kendinizi yeterli hissediyor musunuz?	Evet	40	66.7
	Hayır	20	33.3
Danışmanlık tedbiri uygulama sürecinizde kendinizi tehdit altında hissettiğiniz veya güvenliğinizi tehlikeye düştüğü durumlar oldu mu?	Evet	23	38.3
	Hayır	37	61.7

Tablo 9'a göre psikolojik danışmanlık %83.3'ü danışmanlık tedbiri uygulamaları hakkında kendilerini bilgili görmektedir ancak bu konuda kendilerini yeterli hissetme oranları %66.7'dir.

Tablo 10'da psikolojik danışmanların MEB tarafından yayınlanan Danışmanlık Tedbiri Uygulamaları El Kitabına dair bilgi ve farkındalıklarına dair veriler bulunmaktadır.

Tablo 10

Psikolojik Danışmanların Danışmanlık Tedbiri Uygulamaları El Kitabına Dair Bilgi Durumları

		n	%
Danışmanlık tedbiri uygulamaları el kitabı hakkında bilginiz var mı?	Evet, uygulamada kullanıyorum	37	61.7
	Evet, ancak kullanmıyorum	17	28.3
	Kitap hakkında bilgim yok	6	10
	Toplam	60	100

Tablo 10'a göre psikolojik danışmanların %61.7'si danışmanlık tedbiri uygulamaları el kitabını danışmanlık tedbiri vakalarında kullanmaktadırlar ancak %10'unun kitap hakkında bilgisi bulunmamaktadır.

Tablo 11'de psikolojik danışmanların danışmanlık tedbiri uygulamalarında görev alma konusundaki motivasyonları ile bu uygulamaları faydalı bulup bulmama durumlarına dair algıları yer almaktadır. Ayrıca uygulama yaptıkları çocuk/ailenin sürece dair motivasyonları da psikolojik danışmanların gözlemlerine göre aktarılmıştır.

Tablo 11

Psikolojik Danışmanların Danışmanlık Tedbiri Görevine Dair Motivasyonları ve Faydalı Olma Durumlarına Dair Algıları

		n	%
Bir uygulayıcı olarak danışmanlık tedbiri vakalarında görev alma konusunda motivasyonunuz nasıl?	Hiç yok	12	20
	Düşük	29	48.3
	Orta	17	28.3
	Yüksek	2	3.3
Yaptığınız danışmanlık tedbiri vakalarında çocuk ve/veya ailelerinin sürece dair motivasyon seviyesi nasıldır?	Hiç yok	12	20
	Düşük	35	58.3
	Orta	13	21.7
Sizin görev olarak yaptığınız danışmanlık tedbiri	Evet	27	45

uygulamalarının çocuk ve aileye faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?	Hayır	33	55
Ülkemizde uygulanmakta olan danışmanlık tedbiri sisteminin genel olarak çocuk ve aileler için faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	3	5
	Hayır	57	95
	Toplam	60	100

Tablo 11'e göre psikolojik danışmanların %63.3'ü danışmanlık tedbiri uygulama görevi konusunda düşük veya sıfır motivasyonla hareket etmekte ve %55'i yaptıkları uygulamaların çocuğa/aileye bir faydası olmadığını düşünmektedirler. Psikolojik danışmanların %78.3'ü danışmanlık tedbiri uyguladıkları çocuk ve ailelerin sürece dair motivasyonlarının düşük veya sıfır seviyede olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 12'de psikolojik danışmanların danışmanlık tedbiri uygulama sürecinde kurum idarecileri ve görevlendirmeyi yapan mahkemeler ile ilişki ve iletişimlerine dair bulgular yer almaktadır.

Tablo 12

Psikolojik Danışmanların Danışmanlık Tedbiri Uygulama Sürecinde Kurum İdarecileri ve Mahkeme ile İlişkileri

		n	%
Görev yaptığınız kurumdaki idarecilerin danışmanlık tedbiri uygulamalarına dair bilgi seviyeleri ne düzeyde?	Hiç yok	16	26.7
	Düşük	30	50
	Orta	12	20
	Yüksek	2	3.3
Görev yaptığınız kurumdaki idareciler danışmanlık tedbiri uygulama sürecinde size destek sağlıyorlar mı?	Evet, her konuda destek alabiliyorum	29	48.3
	Hayır	2	3.3
	Sadece resmi yazışma desteği alıyorum	29	48.3
Danışmanlık tedbiri uygulama sürecinde mahkemeye yönelik yazdığınız rapor vb. resmi yazılara karşılık olarak size cevap yazısı ulaşma oranı ortalama nedir?	Hiç cevap gelmedi	44	73.3
	Birkaç defa cevap geldi	15	25
	Çoğunlukla cevap geldi	1	1.7
	Toplam	60	100

Tablo 12'ye göre psikolojik danışmanların %48.3'ü danışmanlık tedbiri uygulamaları konusunda kendi kurum idarecilerinden her konuda destek alabildiklerini belirtirken yine %48.3'ü bu konuda yalnızca resmi yazışmaların yürütülmesi noktasında destek alabildiklerini belirtmişlerdir. Psikolojik danışmanların %73.3'ü mahkemelere yazdıkları yazılara hiç cevap gelmediğini ifade etmişlerdir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Mahkemeler tarafından çocuklar hakkında verilen koruyucu ve önleyici tedbirler ile birey ve toplumun iyilik halinin sağlanması amaçlansa da uygulama sürecinde birtakım sorunlar olduğu anlaşılmaktadır. Danışmanlık tedbiri uygulamalarında yaşanan sorunlar ile ilgili alanyazında; danışmanlık süreci ile ilgili standartların ve uygulayıcılara dönük eğitimlerin yetersiz olması, çocuğun sorun alanına yönelik uzmanlaşmış uygulama birimlerinin bulunmaması, tedbir uygulama sürecinin çocuğun sosyal çevresini kapsayacak şekilde yapılamaması, uygulayıcıların iş yükü ve çocuk ve ailelerin sürece katılım konusunda istekli olmamaları başlıca sorunlar arasında sayılmaktadır (Bağdat, 2018; Öztürk, Albayrak, Karataş ve Aslan, 2024). Bu çalışma sonucunda ise danışmanlık tedbiri kararlarının önemli bir kısmının sağlıklı şekilde yerine getirilemediği söylenebilir. Uygulanamama sebepleri arasında; çocuk ve ailenin sürece katılım konusundaki bilgilerinin yetersiz ve motivasyonlarının düşük olması, çocuk ve aileye ulaşılamaması, mahkeme kararının uygulayıcıya

ulaşma süresinin çok fazla olması ve uygulayıcıların bu görevi yapma konusunda düşük bir motivasyonla hareket etmeleri göze çarpmaktadır.

Danışmanlık Tedbiri Kararlarının Mevzuata Uygun Şekilde Sağlıklı Olarak Yerine Getirilmediği Durumunun Tartışılması

Bu çalışmada detaylı olarak incelemesi yapılan danışmanlık tedbiri dosyalarının %20'sinde gereğine uygun şekilde sürecin yürütülüp sonlandırıldığı %80'inde ise bir sebepten dolayı yarım bırakıldığı görülmüştür. Bölgede görev yapan psikolojik danışmanlara danışmanlık tedbiri uygulamalarına dair tecrübeleri sorulduğunda ise %46.87'si çoğu vakasını gereğine uygun şekilde yürütüp sonlandırdığını %53.3'ü ise yarıdan daha azını sağlıklı şekilde sonlandırdığını belirtmişlerdir. Nitel ve nicel veriler birbirini destekler niteliktedir. Koç (2024) tarafından danışmanlık tedbiri uygulamasında görev alan 255 psikolojik danışman üzerinde yapılan çalışmada katılımcıların %64.3'ü tedbir uygulamak üzere hazırladıkları uygulama planına sadık kaldıkları %35.7'si ise plana sadık kalamadıkları belirtmişlerdir. Psikolog ve sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan başka bir araştırmada katılımcıların %42.3'ü çocuk koruma tedbirlerinin amaca ulaşmadığını belirtmişlerdir (Güneş, 2020). Sosyal hizmet uzmanları ve alan akademisyenleri üzerinde yapılan nitel araştırmada ise katılımcılar; danışmanlık tedbiri kararlarının nitelikli şekilde yerine getirilmediğini ve hatta kendilerine görev olarak verilen bazı dosyalar için hiç danışmanlık yapılamadığını belirtmişlerdir (Karaveli, 2024). SSÇ ve haklarında danışmanlık tedbiri kararı verilen çocuklar ve aileleri ile yapılan bir araştırmada sürece aile katılımının çok zayıf olduğu, bu durumun önemsenmediği ve yasal düzenlemeye uygun gerekli görüşme sayısının tamamlanamadığı tespit edilmiştir (Tekgöz-Obuz, 2019). RAM'lar ile Sosyal Hizmet Merkezlerinde danışmanlık tedbiri görevi bulunan 18 kişi ile yapılan çalışmada ise benzer şekilde danışmanlık tedbiri uygulama sürecinde yaşanan aksaklıklar nedeniyle sürecin yönetmeliklerle tanımlandığı gibi gereğine uygun şekilde yürütülemediği belirlenmiştir (Bağdat, 2018). Bu araştırmayı destekleyen gerek nicel ve gerekse nitel çalışmalara ulaşılmıştır. Bu bağlamda danışmanlık tedbiri uygulamalarının genel olarak yarıdan çoğunun mevzuatın öngördüğü biçimde sağlıklı olarak yerine getirilmediğini söylemek mümkündür. Diğer bir ifade ile danışmanlık tedbiri kararlarının mahkeme tarafından verilerek ilgili kurumlara ulaştırılması, gerekli uygulamaların gerçekleşeceği veya istenen sonuca ulaşılacağı anlamına gelmemektedir.

Danışmanlık Tedbiri Kararlarının Mevzuata Uygun Şekilde Sağlıklı Olarak Yerine Getirilememe Sebeplerinin Tartışılması

Çalışmada dosya incelemesi sonucunda danışmanlık tedbirinin uygulanamama veya yarım kalma sebepleri; %46.87 oranında kişiye ulaşılamaması, %31.25 çocuğun süreçte 18 yaşını doldurması, %12.5 süreçte tedbir görevinin esasen başka kurumun sorumluluğunda olduğunun anlaşılması üzerine uygulamanın reddedilmesi ve %9.37 çocuğa ve ailesine ulaşılmamasına rağmen çalışmaya katılmayı reddetmeleri şeklinde belirlenmiştir. Danışmanlık tedbiri uygulama süreci yarıda kalan psikolojik danışmanlara bu durumun sebepleri sorulduğunda ise; %27.6'sı danışanın süreci yarım bıraktığını, %26.7'si kişiye hiç ulaşım sağlanamadığını, %11.2'si çocuğun süreçte 18 yaşını doldurduğunu, %19'u çocuğun başka okula geçiş yapması sebebiyle takip sağlayamadığını ve %8.6'sı ise kendisinin başka okul/kuruma tayininin çıkması sebebiyle dosyayı yarım bıraktıklarını belirtmişlerdir. İki aşamada toplanan bu veriler birbirini destekler nitelikte olup tedbire konu olan kişilere ulaşılamaması veya süreci yarım bırakmaları yani isteksiz olmaları ön plana çıkan sonuçlar olarak görülmektedir. 18 yaşın dolumu ise mevzuat gereği gerçekleşen bir sonlandırma sebebi olduğu için tartışma dışında bırakılmıştır. Çalışmada elde edilen diğer bulgular kişiye ulaşılamaması veya isteksiz olmaları durumlarını destekler niteliktedir. Dosya incelemesinden elde edilen bir bulguya göre uygulayıcı kuruma teslim edilen dosyaların %47.5'inde telefon bilgisi bulunmadığı görülmüştür. Danışmanlık tedbiri uygulamaları için kendilerine dosya verilen psikolojik danışmanlara bu durum sorulduğunda ise; %11.7'si dosyalarında hiç telefon bulunmadığını %50'si ise bazılarında olduğunu bazılarında olmadığını belirtmişlerdir. Psikolojik danışmanlara, danışmanlık tedbiri uygulaması yaptığınız çocuk ve ailelerin sürece dair motivasyonları ne seviyede şeklinde sorulduğunda %78.3'ü hiç veya düşük cevabını vermişlerdir.

Psikolojik danışmanlar üzerinde yapılan bir araştırmada danışmanlık tedbiri uygulama sürecinde en çok karşılaşılan sorunlardan birinin ailenin ve öğrencinin oturumlara katılmaması, gönülsüz olmaları veya süreçte bulunmayı reddetmeleri başta olmak üzere denetim eksikliği ile kurum içi ve kurumlar arası koordinasyon eksikliği önemli sorunlar olarak belirtilmiştir (Koç, 2024). Tekgöz-Obuz (2019) tarafından yapılan araştırmada danışmanlık tedbiri bulunan çocuk ve aileler ile görüşme yapılmış ve aileler tedbir uygulayıcı uzman kişi kendilerini arasa da öncesinde süreç hakkında yeterince bilgileri olmadığını, oturumlara katılım sağlamadıklarını ve bu durumdan dolayı da adli sistemden herhangi bir olumsuz dönüt almadıklarını belirtmişlerdir. Sosyal hizmet uzmanları ve psikolojik danışmanlar üzerinde yapılan bir çalışmada ise danışmanlık tedbiri uygulama sürecinde çocuk ve ailelerin bu hizmeti almak için gönüllü olmamaları büyük sorun olarak görülmüş ve ailelerin kendilerini iletişime kapattıkları hatta bazılarının iletişim bilgilerini değiştirdikleri ifade edilmiştir (Bağdat, 2018). Sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan çalışmalarda ise danışmanlık tedbiri uygulamalarının aksamasının en önemli sebepleri; iş yükünün fazla olması, personel niteliğinin zayıf olması, süpervizyon desteği sunulmaması, denetim ve koordinasyon eksikliği şeklinde belirlenmiştir (Karaveli, 2024). Genel olarak bakıldığında aile ile irtibat kurulamaması, isteksiz olmaları ve görüşmelere gelmemeleri süreci baltalayan en önemli unsurlardır (Çalışkan, 2019).

Mevcut çalışma ve alan yazında yer alan diğer bulgular beraber değerlendirildiğinde danışmanlık tedbirlerinin uygulanamamasının başlıca sebepleri olarak tedbire konu olan kişilere ulaşılamaması veya isteksiz olmaları ön plana çıkmaktadır. Ayrıca danışmanlık tedbiri uygulamalarının hem aileler hem de maalesef adli-idari yapılanmalar tarafından yeterince önemsenmediği kanaati oluşmuştur. Zira dosyalarda telefon bulunmaması, dosyaların yanlış kurumlara sevk edilmesi, ilerde değinileceği üzere tedbir kararlarının uygulayıcıya çok geç ulaştırılması veya aileye ulaşılsa dahi gelmeyi reddetmeleri ve bunun karşılığında yaptırımın olmaması gibi problemler danışmanlık tedbirlerinin genel olarak karar alma ve uygulama sistemleri tarafından yeterince önemsenmediği algısını güçlendirmektedir. Ek olarak araştırma kapsamında psikolojik danışmanlara, danışmanlık tedbiri uygulama sürecinde mahkemeye yönelik yazdığınız rapor vb. resmi yazılarınızda sizlere karşılık olarak cevap yazısı gelme durumu nedir diye sorulduğunda %73.3'ü mahkemeden hiç cevap alamadığını belirtmişlerdir. Bu sebeple danışmanlık tedbiri uygulamaları sağlıklı şekilde yerine getirilmek isteniyorsa tüm paydaşlar tarafından titizlik gösterilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Danışmanlık Tedbiri Kapsamında Görüşmeye Gelmeyen Çocuk ve Aileler Hakkında Yapılan İşlemlere Yönelik Tartışma

Bu araştırmadan ve literatürdeki diğer çalışmalardan yola çıkılarak uygulama önündeki en büyük engellerin; çocuk ve ailelere ulaşılamaması, görüşmeleri yarıda kesmeleri ve sürece dair isteksiz davranmaları olduğu anlaşılmıştır. Çalışma kapsamında psikolojik danışmanlara, çocuk ve aileye ulaşılamaması veya görüşmeye gelmemeleri halinde neler yapıyorsunuz diye sorulduğunda sırasıyla en çok verilen cevaplar; %50.75 kendi idarecilerime yazılı bilgi veririm, % 20.90 sosyal hizmetlere bildiririm ve %11.94 polise bildiririm şeklinde dağılım göstermiştir. Psikolojik danışmanların en çok kendi kurum idarecilerine bilgi vermeyi tercih ettikleri görülmektedir. Halbuki çocuk ve/veya aile görüşmeye gelmez ise mevzuat gereği kolluğun çocuk birimine bilgi verilmesi gerekmektedir (ÖRGM, 2023). Her ne kadar psikolojik danışmanların %83.3'ü danışmanlık tedbiri konusunda kendilerini yeterince bilgili hissetseler bile görüşmeye gelmeyen çocuk hakkında çoğunluğunun yanlış bir tercih yaptıkları görülmektedir. Yapılan bir araştırmada tedbir uygulamasında görev alan psikolojik danışmanlar, bu konuda çekinceleri bulunduğunu ve aile ile polisin karşı karşıya gelmesi sonucu danışmanlık tedbiri sürecinin daha kaotik hale geleceğini belirtmişlerdir (Koç, 2024). Başka bir araştırmada ise kolluk marifetiyle danışmanlık hizmetine getirilen aile ve çocukların uygulayıcıya karşı çok sert tepkiler vererek süreci daha da zora soktukları ifade edilmektedir (Bağdat, 2018). Mevcut araştırma ve alanyazın sonucuna göre, psikolojik danışmanların gerek bilgi eksikleri ve gerekse polise bildirim konusundaki çekinceleri görüşmeye gelmeyen şahıslar hakkında yanlış bir tercih yapmalarına neden olmaktadır. Bu sorunun aşılması için mahkeme sonrası ailelere tedbir uygulamalarının kapsamı konusunda yazılı bildirimde bulunularak polis süreci hakkında bilgi

verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Aksi takdirde uygulayıcılar polis bildiriminden çekinmeye, aileler ise kolluk marifetiyle danışmanlık hizmetine getirilmeye tepki göstermeye devam edebilirler.

Psikolojik Danışmanların Danışmanlık Tedbiri Uygulamalarında Görev Alma Konusundaki Motivasyonlarına Yönelik Tartışma

Her ne kadar çocuk ve ailenin danışmanlık tedbiri uygulama sürecine dair motivasyonlarının düşük olması önemli bir sorun olarak karşımıza çıksa da uygulayıcının sürece dair algısı da çok önemlidir. Bu çalışmada psikolojik danışmanların %78.3'ünün danışmanlık tedbiri vakasında görev almayı hiç istemediği veya zayıf bir motivasyonla hareket ettikleri belirlenmiştir. Yine %55'i kendi yürüttükleri danışmanlık tedbiri sürecinin çocuk ve aileye hiçbir faydası olmadığını belirtmekte ve %95'i ülke genelinde uygulanan danışmanlık tedbirlerinin niteliksiz ve yararsız olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca katılımcıların %61.7'si bu görev esnasında kendisini tehdit altında hissettiği veya güvenliğinin tehlikeye girdiği durumları deneyimlediklerini belirtmişlerdir. Yani psikolojik danışmanların çoğunun danışmanlık tedbiri uygulama konusundaki motivasyonları düşük olup genel bir ifade ile yararsız olduğuna inandıkları bir hizmet sunumu içerisinde bulunmaktadır.

Psikolojik danışmanlar üzerinde yapılan araştırmalarda uygulayıcıların motivasyon eksikliği yaşamaları ve tedbirler dışındaki diğer görevlerinin yoğun olması danışmanlık tedbirlerinin nitelikli şekilde yerine getirilememesinin önemli sebepleri olarak görülmektedir (Çalışkan, 2019; Koç, 2024). Danışmanlık tedbiri uygulama deneyimi bulunan sosyal çalışma görevlileri üzerinde yapılan araştırmalarda ise uygulayıcılar; stres, tükenmişlik, iş yoğunluğu ve denetim eksikliği gibi faktörler nedeniyle hizmet kalitesinin düşük olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca uygulayıcıların danışmanlık tedbiri konusunda yaklaşımlarının olumsuz, motivasyonlarının ise zayıf olduğu vurgulanmaktadır (Karaveli, 2024; Mutluoğlu, 2019). Kriz odaklı çalışma, iş yoğunluğu, stres, travmatik içeriklere sık maruz kalmak, moral ve motivasyon eksikliği gibi öğeler çocuk koruma alanında çalışanlar için zorlayıcı faktörlerdir (Chan, Fan ve Snell, 2021). Tüm bunlar beraber değerlendirildiğinde uygulayıcı konumunda olan kişilerin normal mesleki rutinleri dışında adli içerikli ve görece niteliksiz olduğunu düşündükleri bir görev yapıyor olmaları motivasyonlarının zayıf olmasını açıklayan bir faktör olarak düşünülebilir.

Mahkemeler Tarafından Verilen Danışmanlık Tedbiri Kararlarının Uygulayıcıya Ulaşma Süresinin Uzunluğuna Yönelik Tartışma

Dosya incelemesi bulgularında mahkemeden çıkan danışmanlık tedbiri kararlarının uygulayıcı uzmana tebliğine kadar elektronik resmi yazışma anlamında birçok basamaktan geçtiği anlaşılmıştır. Ulaşılan bilgilere göre sıralama şu şekilde olmaktadır: Mahkeme tarafından danışmanlık tedbiri kararı verilerek bu tedbirin hangi kurum tarafından takip edileceğinin belirtilmesi birinci aşama, bu kararın ve gerekli dosyaların İl Milli Eğitim Müdürlüğüne iletilmesi ikinci aşama, İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün bu dosyaları çocuğun okul ve/veya ikametine uygun olan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne iletmesi üçüncü aşama, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün bu dosyaları uygulayıcının bulunduğu okul/kurum müdürlüğüne iletmesi dördüncü aşama ve okul/kurum müdürünün bu dosyayı uygulayıcı uzmana tebliğ etmesi beşinci aşama olarak gerçekleşmektedir. Tüm bunların elektronik yazışma sistemi ile yapılmakta olması sürecin hızlı olacağını düşündürse de bu çalışmadaki 40 dosya incelemesinde mahkeme kararı ve uygulayıcı arasındaki sürenin ortalama 81 gün olduğu görülmekle birlikte bir yılı geçtiği durumlar da göze çarpmaktadır. Yani bu konuda herhangi bir standart olmadığı söylenebilir. Mahkeme kararı ve uygulayıcı arasındaki süre danışmanlık tedbiri uygulamasını aksatan diğer önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Tekgöz-Obuz (2019) tarafından SSÇ olan ve haklarında danışmanlık tedbiri kararı verilen 20 çocuk ve ailesi ile yapılan araştırmada bireyler tedbire konu olayın üzerinden uzun zaman geçtikten sonra çocuğa ve aileye verilmeye çalışılan danışmanlık hizmetinin gerekli ve verimli olmadığını belirtmişlerdir. Çalışmanın birçok kısmında vurgulandığı üzere danışmanlık tedbiri kararları önemli bir problemten dolayı adli sisteme dahil olmuş çocuklar hakkında verilmektedir. Böyle bir tabloda kurumsal işleyişin gereğinden uzun sürmesinin mevcut motivasyonu düşük, önemli adli meseleler ile ilgilenen ve danışmanlık almak konusunda gönüllü olmayan çocuk ve ailelerin süreçten kopmasına neden olabileceği düşünülmektedir.

Danışmanlık Tedbiri Uygulamaları El Kitabının İşlevselliğine İlişkin Tartışma

Sahada danışmanlık tedbiri uygulamasında görev alanlar için en önemli kaynaklardan biri T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan “Danışmanlık Tedbiri Uygulamaları El Kitabı”dır. Kitap tüm uygulayıcılara hitap edecek şekilde hazırlanmış olup gerek yasal mevzuat ve gerekse danışmanlık tedbiri hizmetinde uygulanacak modüllere dair detaylı bilgiler sunmaktadır (ÖRGM, 2023). Bu çalışmada psikolojik danışmanların %61.7’si kitabı uygulamalarında kullandıklarını, %28.3’ü kullanmadıklarını ve %10’u ise kitap hakkında bilgisi olmadığını belirtmişlerdir. Koç (2024) tarafından yapılan araştırmada psikolojik danışmanların çok büyük bir kısmının kitabı uygulamalarında kullandıkları ancak yetersiz buldukları belirlenmiştir. Danışmanlık tedbiri uygulamasında görev alan 169 psikolojik danışman üzerinde yapılan bir araştırmada ise kitabın uygulamalar için yeterli bulunduğu ancak içeriğinin (örnek modüller, yasal süreçte gerekli olan evraklar vb.) geliştirilmesinin yararlı olacağı belirtilmiştir (Demircioğlu ve Demirtaş-Zorbaz, 2018). Danışmanlık tedbiri uygulamaları el kitabının bir benzerinin sosyal hizmet uzmanları için de hazırlanmasının ve bu konuda uygulayıcılar için nitelikli bir bilgi havuzunun oluşturulmasının yararlı olacağı önerilmektedir (Öztürk vd., 2024). Uygulamalar açısından verimliliğin artması ve standardizasyonun sağlanması amacıyla mevcut kitabın kurumlar arası iş birliği ile daha nitelikli hale getirilerek yaygınlaştırılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Tüm bu tartışma ve değerlendirmeler sonucunda aşağıda sunulan önerilerin sorunların çözümüne yol göstereceği değerlendirilmektedir:

- Danışmanlık tedbiri uygulaması psikolojik danışmana ve çocuk/aileye mahkeme tarafından zorunlu olarak bir görev şeklinde sunulmaktadır. Ancak bir insanın bir uzmandan zorunlu olarak psikolojik destek alması psikolojik danışmanlık ve psikoterapinin temel ilkelerine aykırıdır (Hackney ve Cormier, 2008). Bu açıdan bakıldığında mevcut şartlar iyileştirilerek danışmanlık tedbiri desteği hem çocuk ve aileler hem de uygulayıcılar açısından gönüllü bir seçenek haline getirilebilir. Eğer bu mümkün değilse, aile ve çocuğun danışmanlık alacaklarına ve uzman kişiye uyum sağlayacaklarına dair adli makamlar tarafından bilgilendirilmeleri gerektiği önerilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri’nde çocuk koruma sistemi kapsamında ailelere zorlayıcı müdahaleler yapılması eleştiri konusu olmaktadır. Çocuk koruma hizmet sistemlerinin aileleri, baskıcı yetkiye sahip bir kuruma yönlendirmesi bireylerde devlet kurumlarına karşı bir çekingenlik yaratmakta ve onların kurumsal katılımını engellemektedir (Fong, 2020).
- Mahkemeler, hakkında danışmanlık tedbiri kararı verilen çocuklara dair dosyaların eksiksiz ve hızlı bir biçimde uygulayıcıya ulaştığına dair dönüt almalı, uygulama planı kendilerine ulaşmadı ise bunu sorgulamalıdır. Aksi takdirde dosya ara kurumlardan birinde uzun süre bekleyebilir ve bu da tedbir uygulama sürecinin henüz başlamadan aksamasına neden olabilir. Ayrıca uygulayıcıların mahkemelere gönderdikleri plan, rapor vb. resmi evraklara karşılık cevap yazısı yazılması gerektiği ve sürecin takip edildiğinin fiilen gösterilmesi gerektiği düşünülmektedir.
- Danışmanlık tedbiri sürecine dair yerel seviyedeki emniyet, sosyal hizmetler ve millî eğitim görevlilerinin eşgüdümlü hareket etmesinin sağlanması ve bunun somut hale getirilmesi elzemdir. Yalnızca kurum idarecileri seviyesinde yapılan toplantılardan ziyade uygulayıcıların bir araya getirilerek; iş birliği, güncel bilgiler ve görev paylaşımları konusunda istişare yapılması tavsiye edilmektedir. Ayrıca mevzuatta yer alan ancak işlerliği zayıf olan denetim mekanizması işler hale getirilerek uygulayıcıya süreç hakkında olumlu-olumsuz dönütler verilebilir.
- Çocuk ve aile odak noktasına alınmadan ve onların katılımına gerekli özen gösterilmeden yapılan bu tür çalışmalar eksik ve yetersiz kalacaktır. Aile ile işbirliği halinde etkili ve güvenilir bir ilişki ile süreci yürütmek ve mesleki donanım sahibi olmak önemli etkenlerdir

(Beckford, 2020). Ebeveyn, çocuk koruma sistemi ve çocuk üçlüsü arasındaki iletişimin nitelikli, gerçekçi ve iş birliğine dayalı olmasının çocuğa ve topluma yararlı olacağı düşünülmektedir.

- Danışmanlık tedbiri kararları her ne kadar çocuğun üstün yararı ile aile ve toplumun sağlığı düşünülerek verilse de nitelikli uygulama sorunları olduğu görülmektedir. Bu sebeple gerek yeni yasal düzenlemeler yapılması ve gerekse mevcut yasal düzenlemenin tüm birimler tarafından ciddiyle takibinin yapılması büyük önem arz etmektedir. Aksi takdirde çocuk ve toplum hakkında hedeflenen iyilik haline değil, yalnızca istatistiki birtakım verilere ulaşılacağı düşünülmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Birinci yazar katkı oranı %60, ikinci yazar katkı oranı %40'dır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar hakkında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Akyüz, E. (2024). *Çocuk hukuku* (9. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Bağdat, C. (2018). *5395 sayılı çocuk koruma kanunundaki danışmanlık tedbirinin sosyal hizmet açısından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Beckford, E. (2020). *An exploration into what works in effectively engaging young adult offenders in probation supervision: Practitioners and probationers perspectives*. PhD Thesis, Middlesex University, School of Law. London.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Chan, X. W., Fan, S. X. and Snell, D. (2021). Managing intense work demands: How child protection workers navigate their professional and personal lives. *Community, Work & Family*, 24(2), 208–225. <https://doi.org/10.1080/13668803.2020.1830030>.
- Creswell, J.W. (2021). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. (M. Sözbilir, Çev.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Creswell, J. W. and Creswell, J. D. (2021). *Araştırma tasarımı*. (E. Karadağ, Çev.). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Corbin, J. And Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (3rd ed.). CA: SAGE Publications, Inc.
- Çalışkan, S. (2019). *Danışmanlık ve eğitim tedbiri görevi olan rehber öğretmenlerin bu hizmetlere yönelik görüşleri: Sultanbeyli örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

- Çetin, H. ve Demirel, B. (2024). Sosyal hizmet uzmanlarının bakış açısıyla çocuk koruma ve bakım politikalarının değerlendirilmesi. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 11(105), 650-664. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10926836>.
- Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK). (2005, 15 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı: 25876). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5395&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden 30.09.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Demircioğlu, H. ve Demirtaş Zorbaz, S. (2018, 30 Eylül-3 Ekim). *Okul psikolojik danışmanlarının danışmanlık tedbiri uygulamaları el kitabı'na ilişkin görüşleri*. III. Uluslararası Çocuk Koruma Kongresi, Ramada Resort (Kalibya) Hotel, Ordu. https://cokmed.net/ps-sistem/dosyalar/files/III_%20Uluslararası%20Cocuk%20Koruma%20Kongresi%20Bildiri%20Ozet%20Kitabi.pdf adresinden 03.10.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Dir, A. L., Magee, L. A., Clifton, R. L., Ouyang, F., Tu, W., Wiehe, S. E. and Aalsma, M. C. (2021). The point of diminishing returns in juvenile probation: Probation requirements and risk of technical probation violations among first-time probation-involved youth. *Psychology, Public Policy, and Law*, 27(2), 283–291. <https://doi.org/10.1037/law0000282>
- Engel, C., Goerg, S. J. and Traxler, C. (2022). Intensified support for juvenile offenders on probation: Evidence from Germany. *Journal of Empirical Legal Studies*, 19(2), 447–490. <https://doi.org/10.1111/jels.12311>.
- Fong, K. (2020). Getting eyes in the home: Child protective services investigations and state surveillance of family life. *American Sociological Review*, 85(4), 610–638. <https://doi.org/10.1177/0003122420938460>.
- Günenç, M. (2020). *5395 sayılı çocuk koruma kanunu kapsamında sosyal çalışma görevlilerinin sosyal hizmet algılarının değerlendirilmesi (İstanbul örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Hackney, H. and Cormier, S. (2008). *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri: Psikolojik yardım süreci el kitabı* (T. Ergene ve S.S. Aydemir, Çev.). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Holloway, E. D., Cruise, K. R., Downs, S. M., Monahan, P. O. and Aalsma, M. C. (2017). Juvenile probation officer self-assessed mental health competency as a predictor of case management practices. *Administration and Policy in mental Health*, 44(4), 534–546. <https://doi.org/10.1007/s10488-016-0734-5>.
- İzci, L. (2021). *Çocuk koruma politikalarının sembolik etkileşimcilik bakış açısıyla analizi: Türkiye, İngiltere, İsveç örnekleri*. Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Karakuş, Ö. ve Tekin, H. H. (2012). Çocuk koruma kanunu uyarınca haklarında danışmanlık tedbiri uygulanan çocukların özellikleri (Konya örneği). *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(29), 29-44. <https://doi.org/10.21560/spcd.40075>.
- Karataş, K. (2007). Türkiye’de çocuk koruma sistemi ve koruyucu aile uygulamaları üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(2), 7-20.
- Karataş, Z. (2017). Çocuklara yönelik denetimli serbestlik uygulamalarında sosyal hizmet müdahalesinin önemi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1: 1-20.
- Karaveli, R. (2024). *Sosyal hizmet akademisyenleri ve sosyal hizmet uzmanlarının Türkiye çocuk koruma sistemine ilişkin görüş ve değerlendirmeleri*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Koç, E. (2024). 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunundaki danışmanlık ve eğitim tedbirleri kapsamında görev alan ve okulda çalışan psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerinin tedbirlerin uygulanmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Korkmaz, B.C., Demiryürek, Y.B. ve Akdemir, Z. (2025). Consultancy measure in Türkiye: Current status, problems and solution suggestions. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 36(1), 145-167. <https://doi.org/10.33417/tsh.1544961>.
- McTavish, J. R., McKee, C., Tanaka, M. and MacMillan, H. L. (2022). Child welfare reform: a Scoping review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(21), 14071. <https://doi.org/10.3390/ijerph192114071>.
- Merriam, S. B. and Tisdell E.J. (2016). *Qualitative research: a Guide to design and interpretation* (4th ed.). CA: Jossey-Bass A Wiley Brand.
- Morrow, S. L. (2005). Quality and trustworthiness in qualitative research in counseling psychology. *Journal of Counseling Psychology*, 52(2), 250-260. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-0167.52.2.250>.
- Mutluoğlu, M. E. (2019). *Danışmanlık tedbiri sürecine yönelik bir karma yöntem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Tekgöz-Obuz, A. (2019). Suça sürüklenen ve hakkında danışmanlık tedbir kararı verilen çocukların suça sürüklenme nedenleri: Nitel bir çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(67), 630-641. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3750>.
- Öztürk, A. B., Albayrak, H., Karataş, K., ve Aslan, H. (2024). Cinsel istismara karşı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında verilen tedbirlere yönelik meslek elemanlarının değerlendirmeleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 62, 167–188.
- Soung, P. (2022). Is juvenile probation obsolete? Reexamining and reimagining youth probation law, policy, and practice. *The Journal of Criminal Law and Criminology*, 112(3), 549–591.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÖRGM). (2023). *Danışmanlık tedbiri uygulamaları el kitabı*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2025_02/13142320_danismanliktedbiriuygulamalarielkitabı.pdf adresinden 02.10.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Türkmen, M. ve Erükçü-Akbaş, G. (2021). Cinsel istismara maruz bırakılan çocuğa yönelik danışmanlık tedbiri: Güçlendirme yaklaşımı temelinde bir vaka sunumu. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(4), 1587-1606. <https://doi.org/10.33417/tsh.949283>.
- Vidal, S., and Woolard, J. (2016). Parents' perceptions of juvenile probation: Relationship and interaction with juvenile probation officers, parent strategies, and youth's compliance on probation. *Children and Youth Services Review*, 66, 1-8. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.childyouth.2016.04.019>.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

Through the counseling measure applied in accordance with the CPL, the state aims to prevent children from becoming children in conflict with the law and to alleviate their victimization. Contributing to child welfare will also have positive effects on societal well-being. Therefore, it is crucial that counseling measure practices aimed at strengthening and enhancing the functionality of children and families are carried out effectively. However, there are many challenges in practice. Problems such as high workload for practitioners in their institutions, lack of feedback from other institutions during the measure implementation process, lack of supervision, reluctance of children and families to benefit from counseling measures and their tendency to close themselves off from communication, lack of motivation or support for practitioners, and isolation without finding support, are harming the process (Koç, 2024; Korkmaz et al., 2025). Thus, it is vital not only to identify children at risk and take legal measures but also to monitor and report the outcomes of these measures in a qualitative manner to obtain evidence-based information (İzci, 2021).

In light of the above explanations, this study aims to examine counseling measure files, including content, implementation duration, and whether counseling measure decisions have been fulfilled. Additionally, it aims to reveal qualitative, process-focused, and outcome-focused data on counseling measure practices by examining the practical experiences and challenges faced by psychological counselors, who are practitioners of counseling measures in the field.

Method

This study is designed using the exploratory sequential design, one of the mixed methods research models. In the exploratory sequential mixed methods design, the researcher first conducts a qualitative research process (Creswell, 2021). Based on the findings of the qualitative phase, a quantitative study is then carried out. Finally, the findings obtained from both the qualitative and quantitative phases are integrated and interpreted together.

The document analysis phase included counseling measure implementation files from a Guidance and Research Center located in a province in the Marmara Region. With the permission of the institution's authority, a total of 66 counseling measure implementation files from the years 2018 to 2023 were accessed. Participants of the quantitative research phase were selected using the criterion sampling method. Criterion sampling aims to include individuals who possess specific characteristics or experiences relevant to the problem or topic addressed in the study (Büyüköztürk et al., 2013). In this research, the target participants are psychological counselors working in schools and institutions within the jurisdiction of the Guidance and Research Center where the document analysis was conducted, and who have experience in implementing counseling measures.

There are approximately 150 psychological counselors employed in schools and institutions within the jurisdiction of the relevant Guidance and Research Center. The survey was converted into an online format and distributed to these psychological counselors. Those who had experience with counseling measure implementation and volunteered to participate were asked to complete the online questionnaire. After waiting for about one month, responses were received from 60 psychological counselors, and the data collection process for the quantitative phase was completed.

In the first phase of the study, the qualitative data obtained through document analysis were analyzed using the descriptive analysis method. In descriptive analysis, qualitative data are analyzed according to themes constructed by the researcher in alignment with the conceptual framework of the study, and the data are systematically described (Yıldırım and Şimşek, 2016). In this study, the data obtained from the counseling measure implementation files through document analysis were reported using descriptive analysis based on the legally defined stages required in the implementation of counseling measures. In the quantitative phase of the study, data collected through the survey on the

implementation of counseling measures were analyzed using descriptive statistics, including percentage distribution, mean, and standard deviation.

Findings

Following the document analysis, the following findings were obtained: Documents related to the assignment of the counseling measure were found to be mostly incomplete for 63.3% of the psychological counselors. Additionally, 50% of the case files did not contain a phone number. A total of 55.7% of the psychological counselors reported that they contacted the child and family primarily by phone. In cases where the child or family could not be reached, 50.75% of the counselors preferred to provide written notification to the institution's administration. Furthermore, 53.3% of the psychological counselors stated that they were unable to carry out and complete their counseling measure duties in accordance with the legal regulations. The most significant barrier to implementation was the inability to reach the child/family or the discontinuation of the process by the child/family, reported by 54.4% of the participants. According to the results of the survey conducted with psychological counselors, 83.3% of them consider themselves knowledgeable about the implementation of counseling measures; however, only 66.7% feel competent in this area. Additionally, 61.7% of the counselors reported using the Counseling Measure Implementation Handbook in relevant cases, while 10% stated that they were unaware of the handbook. Furthermore, 63.3% of the psychological counselors indicated that they perform their counseling measure duties with low or no motivation, and 55% believe that their interventions do not have a meaningful impact on the child or family. Lastly, 78.3% of the counselors reported that the children and families involved in the counseling measure process display low or no motivation toward engaging in the intervention.

Conclusion, Discussion and Recommendations

Counseling measures are presented as mandatory obligations imposed by the court on both the psychological counselor and the child/family. However, mandating psychological support from a professional contradicts the core principles of psychological counseling and psychotherapy (Hackney and Cormier, 2008). From this perspective, counseling measures could be redesigned as a voluntary service for both families and practitioners by improving existing conditions. If voluntary participation is not feasible, the court should firmly inform the family and child that they are expected to participate in the process and comply with the assigned professional. In the United States, coercive interventions within child protection systems have been widely criticized. Referring families to an authority with enforcement powers can foster mistrust toward public institutions and hinder individuals' engagement in formal support systems (Fong, 2020). Courts should ensure that the case files concerning children who are subject to counseling measures are delivered to the practitioners completely and promptly. If the implementation plan has not reached the court, it must be followed up. Otherwise, the file may remain pending within intermediary institutions for an extended period, leading to a delay in the commencement of the counseling intervention. Additionally, courts should respond in writing to implementation plans, reports, and other official documents submitted by practitioners to demonstrate that the process is actively monitored. It is crucial to establish concrete and coordinated collaboration at the local level among security forces, social service units, and the Ministry of National Education personnel throughout the counseling measure process. Rather than limiting coordination to meetings among institutional administrators, direct collaboration between practitioners should be prioritized to facilitate information sharing and task distribution. Furthermore, the monitoring and evaluation mechanisms specified in the legal framework—though often weak in practice—should be made functional, and practitioners should receive constructive feedback regarding the counseling process. Interventions carried out without centering the child and family, and without ensuring their active participation, are likely to remain incomplete and ineffective. High-quality, realistic, and collaborative communication among parents, the child protection system, and the child is essential to ensure benefits for both the child and society.